

דף יז.

בש"א מביאין שלמים ואין סומכין עליהם אבל לא

עולות וכו' עצרת שחל להיות בערב שבת בש"א יום טבוח אחר השבת וכו'.

א] מבואר דלבי"ש דאין מקריבין עולת ראייה ביו"ט אז יום טבוח הוא אחר העצרת, וברש"י הוסיף דגם החגיגה קרב אח"כ ותמהו התוס' מ"ש משלמים דמביאין ביו"ט אף לבי"ש.

א. מבואר ברש"י חידוש גדול דלבי"ש יום טבוח הוא בין לראייה ובין לחגיגה, וקשה מסוגיות מפורשות (ביצה דף יט. מגילה דף

ה.) דלבי"ש מקריבין שלמי חגיגה ביו"ט. בתוס' כבר העירו מ"ש משלמים דתנן. אולם הביאו ירושלמי דמשמע כרש"י.

ב. וצ"ל דהא דלבי"ש מביאין שלמים הוא רק שלמי שמחה ולא חגיגה וצ"ע טובא מ"ש שמחה מחגיגה. ויש לציין לזה ג' פירושים.

א] הטו"א ת"י דחגיגה יש לו תשלומין כל שבעה ושפיר אינו דוחה יו"ט, משא"כ שמחה דחיובו כל ז' וכל יום הוא חיוב נפרד, א"כ ל"ש בה תשלומין ושפיר הוי זמנה קבוע גם לבי"ש וקרב ביו"ט. [ומהרש"א הקשה ע"ז מתוס' לעל דף ו: שהביאו מהתוספתא דשמחה יש לה תשלומין כל ז' וא"כ מה"ט אין להקריב שלמי שמחה ג"כ, אולם כבר הגיה הטו"א ועוד אחרונים דט"ס הוא וצ"ל דנוהגת כל ז' וכן מפורש בתוספתא].

ג. בשו"ת חת"ס (ח"ז סי' כ"ח) כתב ליישב טענת המהרש"א, דאפילו נניח דיש חיוב הקרבה פעם אחת בחג, אבל בשבועות פשיטא דאין לו תשלומין אח"כ דהא הוי חול גמור, וא"כ בשבועות הוי שלמי שמחה זמנו קבוע ודוחה יו"ט ולא חגיגה.

ד. ב] מהרש"א ת"י דמ"מ שלמי שמחה מקרו 'לכם טפי מחגיגה דכתיב וחגותם אותו חג לה'. וכוונתו דחפצא של שלמי שמחה הוא לאכילה והוי ממש מאכל הדיוט, משא"כ חגיגה שהוא קרבן הקרב לה' ויש בה ב' אכילות מזבח ואדם שפיר נכלל יותר בקרא דלכם ולא לגבוה.

ה. ג] בשו"ת חת"ס (ח"ז סי' כ"ח) הביא דרשת חז"ל דממעט חגיגה דאינו קרב ביו"ט אלא במועד, ולכן יש גזה"כ בחגיגה משא"כ בשמחה דלא נאמר בה גזה"כ.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

א. הנצי"ב כתב דכיון דלבי"ש אין סומכין ביו"ט נמצא דכל כלל ישראל הוצרכו לבוא להעזרה ולסמוך שם קרבנם, והיה כמעט א"א שיבואו כולם וילכו לבתייהם וכו' ולכן נהגו להקריבו אחר יו"ט, ונמצא דכוונת רש"י דבפועל היה יום טבוח של הקרבנות אחר השבת, ולא שמדינא היה כן.

ב. בשפ"א ת"י כוונת רש"י, דהיכי דלא סמך מערב יו"ט יש חילוק בין חגיגה לשמחה, דשמחה דחיובו בכל יום אז מקריבין אותו ביו"ט בלי סמיכה, משא"כ חגיגה דאפשר למחר יש לדחות הקרבתו, וע"ז קאי רש"י.

ג. החפץ חיים (ליקוטי הלכות) כתבו דכוונת רש"י דגזרו אטו יו"ט שחל בשבת, ופשטות ר"ל דוקא כשחל בער"ש.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

א. הנצי"ב כתב דכיון דלבי"ש אין סומכין ביו"ט נמצא דכל כלל ישראל הוצרכו לבוא להעזרה ולסמוך שם קרבנם, והיה כמעט א"א שיבואו כולם וילכו לבתייהם וכו' ולכן נהגו להקריבו אחר יו"ט, ונמצא דכוונת רש"י דבפועל היה יום טבוח של הקרבנות אחר השבת, ולא שמדינא היה כן.

ב. בשפ"א ת"י כוונת רש"י, דהיכי דלא סמך מערב יו"ט יש חילוק בין חגיגה לשמחה, דשמחה דחיובו בכל יום אז מקריבין אותו ביו"ט בלי סמיכה, משא"כ חגיגה דאפשר למחר יש לדחות הקרבתו, וע"ז קאי רש"י.

ג. החפץ חיים (ליקוטי הלכות) כתבו דכוונת רש"י דגזרו אטו יו"ט שחל בשבת, ופשטות ר"ל דוקא כשחל בער"ש.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

א. הנצי"ב כתב דכיון דלבי"ש אין סומכין ביו"ט נמצא דכל כלל ישראל הוצרכו לבוא להעזרה ולסמוך שם קרבנם, והיה כמעט א"א שיבואו כולם וילכו לבתייהם וכו' ולכן נהגו להקריבו אחר יו"ט, ונמצא דכוונת רש"י דבפועל היה יום טבוח של הקרבנות אחר השבת, ולא שמדינא היה כן.

ב. בשפ"א ת"י כוונת רש"י, דהיכי דלא סמך מערב יו"ט יש חילוק בין חגיגה לשמחה, דשמחה דחיובו בכל יום אז מקריבין אותו ביו"ט בלי סמיכה, משא"כ חגיגה דאפשר למחר יש לדחות הקרבתו, וע"ז קאי רש"י.

ג. החפץ חיים (ליקוטי הלכות) כתבו דכוונת רש"י דגזרו אטו יו"ט שחל בשבת, ופשטות ר"ל דוקא כשחל בער"ש.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

א. הנצי"ב כתב דכיון דלבי"ש אין סומכין ביו"ט נמצא דכל כלל ישראל הוצרכו לבוא להעזרה ולסמוך שם קרבנם, והיה כמעט א"א שיבואו כולם וילכו לבתייהם וכו' ולכן נהגו להקריבו אחר יו"ט, ונמצא דכוונת רש"י דבפועל היה יום טבוח של הקרבנות אחר השבת, ולא שמדינא היה כן.

ב. בשפ"א ת"י כוונת רש"י, דהיכי דלא סמך מערב יו"ט יש חילוק בין חגיגה לשמחה, דשמחה דחיובו בכל יום אז מקריבין אותו ביו"ט בלי סמיכה, משא"כ חגיגה דאפשר למחר יש לדחות הקרבתו, וע"ז קאי רש"י.

ג. החפץ חיים (ליקוטי הלכות) כתבו דכוונת רש"י דגזרו אטו יו"ט שחל בשבת, ופשטות ר"ל דוקא כשחל בער"ש.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

א. הנצי"ב כתב דכיון דלבי"ש אין סומכין ביו"ט נמצא דכל כלל ישראל הוצרכו לבוא להעזרה ולסמוך שם קרבנם, והיה כמעט א"א שיבואו כולם וילכו לבתייהם וכו' ולכן נהגו להקריבו אחר יו"ט, ונמצא דכוונת רש"י דבפועל היה יום טבוח של הקרבנות אחר השבת, ולא שמדינא היה כן.

ב. בשפ"א ת"י כוונת רש"י, דהיכי דלא סמך מערב יו"ט יש חילוק בין חגיגה לשמחה, דשמחה דחיובו בכל יום אז מקריבין אותו ביו"ט בלי סמיכה, משא"כ חגיגה דאפשר למחר יש לדחות הקרבתו, וע"ז קאי רש"י.

ג. החפץ חיים (ליקוטי הלכות) כתבו דכוונת רש"י דגזרו אטו יו"ט שחל בשבת, ופשטות ר"ל דוקא כשחל בער"ש.

ו. אולם אכתי תמוה עוד כמו שהקשה בטו"א דמקרא מלא דיבר הכתוב וחגותם אותו חגי' לה' שבעת ימים, ואי אין קרבין ביו"ט אז חסר ב' ימים דיו"ט ראשון ואחרון ולא נשאר אלא שש, הרי דיש מקרא כתוב דמותר להקריב חגיגה ביו"ט.

ז. לכן כתבו כמה אחרונים דרש"י מודה דחגיגה קרב ביו"ט לבי"ש, ורק שכתבו טעמים שונים מ"ט היה יום טבוח אח"כ:

תוכן ענינים

- א. בענין לבי"ש אין מקריבין חגיגה ביו"ט.
- ב. בענין גדר ימי תשלומין דעצרת.
- ג. בענין גדר מצות לינה.
- ד. בענין ספירת העומר דימים ושבועות.

מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל ז', שני' בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, מקיש חג השבועות לחג המצות מה חג המצות יש לה תשלומין כל ז'...

ב] מבואר דילפינן זמן לתשלומי קרבנות של שבועות מחג מפסח, ויש חקירה גדולה בהאחרונים האם יש על ז' ימים אלו שם 'רגל' ואז הוא דומה לפסח ולכן שייך בה תשלומין, או אע"ג דהוי חול גמור מ"מ אפשר ללמוד מפסח וכו'.

א. רש"י (ד"ה מה) נתקשה איך נלמד עצרת מפסח לז' ימים, הא בפסח גופיה לא כתיב בה ז', ות"י דמאחר דנלמד חג הסוכות

ה"ה לחג המצות שהרי אף היא ז' ימים, ור"ל דכיון דימי החג דפסח הוא ז' ימים אז ממילא הוא נלמד מסוכות דנמשך התשלומין לכל החג.

ב. ושמעתי ממו"ר ר' אלי' חיים סווארדלאף שליט"א להקשות, דנמצא מוכח מזה דתשלומין תלוי ב'חגי' ובזה שוה פסח

לסוכות, וא"כ איך נלמד להקריב אחר עצרת הא אינו קרב אלא בחג, ואת"ל דמוכח משבועות דאינו תלוי בחג ושם רגל

א"כ הדק"ל איך ידעינן פסח.

- ג. ועוד אמר ששמע מלפני כמה שנים מהגאון ר' דוד סאלאוויצק שליט"א להקשות על הרמב"ם (הל' יו"ט פ"ז ה"א) שכתב דחושי"מ אסור במלאכה הואיל ונקרא מקרא קדש 'והרי הוא זמן חגיגה במקדש', הא גם אחרי שבועות יש בה חגיגה לז' ימים, ואעפ"כ הוי ימי חול ולית בה איסור מלאכה, ואיך תלה הרמב"ם איסור מלאכה בחגיגה.
- ד. ואמר להוכיח בגדר ימי התשלומין, ממתני' דמועד קטן (דף יט.) דתנן דרגלים מפסיקין אבילות שבעה, ולגבי עצרת תנן 'ר' אליעזר אומר משחרב בית המקדש עצרת כשבת' ופרש"י משחרב ביהמ"ק שאין לעצרת תשלומין כל ז' ואינו אלא יום אחד, אז דינו כשבת שלא להפסיק אבילות, ובנמקו"י ביאר דמשחרב ביהמ"ק שאין מקריבין קרבן ואין לעצרת תשלומין ז' לקרבן 'לית ליה תורת רגל'.
- ה. וחזינן דהך זמן שניתן להקריב בו קרבנותיו נתרבו כן בתורת רגל, דבעצם א"א להקריב חגיגתו אלא ברגל, אלא דנתרבה ז' לתשלומין בתורת רגל להקריב בו קרבנותיו.
- ו. וכן מבואר בגמ' ע"ב דילפינן עוד מקור לתשלומין דכתיב וקראתם מקרא קדש, וסמך ליה ובקצרכם, איזהו חג שאתה קוצר בו הוי אומר תשלומין, ופרש"י דנקרא מקרא קדש לתשלומין ומותר בעשיית מלאכה. ומשמע דימים אלו הם של מקרא קודש, וע"כ דיש חלות על עצם הימים שהם ימי החג.
- ז. החק יעקב (סי' תע"ג סק"א) חידש דכמו ביו"ט שאפשר לומר שהחיינו בכל הרגל כשלא בירך בתחילה, ה"ה בשבועות דנתרבה לתשלומין אפשר לברך כל ז'. ומוכח מהחק יעקב דהוי מועד עד כדי כך דאפשר לומר והגיענו לזמן הזה.
- ח. בשער הציון (שם סק"ה) הביא דברי החק יעקב ותמה עליו וז"ל ולעני"ד לא נהירא כלל, דבודאי אם יעשה הזמן לרגל יעבור על בל תוסיף, ואיך יברך שהחיינו על זה הזמן וכו', עכ"ל. וי"א [עיי' חבצלת השרון שבועות עמ' קכ"ו] דבנידון זה גופא נחלקו, האם יש לו תורת רגל ולכן אפשר לברך, או דאע"ג דהוי חול גמור מ"מ יש לו תשלומין, ול"ש שהחיינו.
- ט. במג"א (סי' קל"א סק"ח) הביא מן הראשונים דס"ל דאין אומרים תחנון כל ז' ימי תשלומין, וכפשוטו זה תלוי בהני"ל.

מה חג המצות טעון לינה אף חג הסוכות טעון לינה, והתם מנלן דכתיב ופנית בבקר והלכת לאהלך [ופנית בבקר שהוא חוה"מ וכו' רש"י].

- ג] למדנו מצות עשה מן התורה של 'לינה' ללון בירושלים בפסח וסוכות שאינו הולך לאהלו עד בקר של חוה"מ. דיון בזה.
- א. תוס' הביאו דדרשינן בספרי דכל מי שמביא קרבן חייב ללון שם, ונלמד מדכתיב 'ופנית בבקר' דכל פינות שאתה פונה בה לא יהיו אלא בבקר. וצ"ב קצת איך נלמד לינת קרבן מלינה דרגלים, דלכאורה הוא ענין אחרת לגמרי.
- ב. בתוס' הביאו דברי ר' יהודה דיכול יהא פסח קטן טעון לינה ת"ל וכו', וכוונתם דלר' יהודה ליכא חובת לינה במביא פסח שני, ובפסחים (דף צה:) הקשו תיפוק ליה דלא גרע מכל מביא קרבן דטעון לינה. ות"י דכיון דפסח שני תשלומין דראשון הוא לכן אין בה דין לינה, ותמוה מה ענין תשלומין דפסח ראשון שלא יטעון המקריבו לינה ככל מקריב קרבן.
- ג. המקד"ד (קו"א סי' ה' סק"ו) כתב לפרש בטוב טעם דזה דקרבן טעון לינה הוא משום דכל מקריב קרבן דינו כרגל, וכן מצינו בתוס' בסוגיין (ד"ה אלא) דהמקריב קרבן אסור בהספד ותענית ומעשיית מלאכה, והיינו כנ"ל משום דדינו כרגל.
- ד. ובזה מובן דנלמד לינה דקרבות מרגלים. וכן הוא כוונת התוס' דתורת רגל דפסח שני הוא בראשון כיון דהוא תשלומיו.

דף יז: וקדש עצרת מה חדש למנוייה אף עצרת למנוייה וכו' שבועי מנינן.

ד] ביאור ספירת העומר במנין השבועות עפ"י סוגיין.

- א. הנה אמרינן בגמ' דמה חודש מתקדש למנוייה [דמקדשין יום כמו שמונין ימים], כמו"כ בעצרת מונין מ"ט יום ואח"כ מקדשין יום אחד כמו המנין שמנו, וכן מונין ז' שבועות ומקדשין שבוע כמו המנין. ופי' תוס' דתרווייהו איתנהו יומי לקדש עצרת, ושבועי לתשלומין.
- ב. ומבואר דבר יסודי דהא דמונין ימים ושבועות בספירת העומר הם תרי מילי דהימים סופרים לקידושא דיומא דעצרת, וספירת שבועות לקידוש השבוע דעצרת שהיא קדוש לתשלומין להביא קרבנות כל שבעה.
- ג. כידוע נחלקו הראשונים אי ספירת העומר בזמנה"ז מדאורייתא או לא. והאו"ש (תמידין ומוספין פ"ז הכ"ב) הביא מהרמ"ה ורבינו ירוחם שחידשו דמנין השבועות הוא דוקא בזמן שבהמ"ק קיים, משא"כ מנין הימים, וכתב הרמ"ה 'ואם תשאל מדוע ע"ז אומר גזירת מלך הוא ובסוד אלקי מי יבוא'.
- ד. האו"ש כתב דבסוגיין גילו לנו רבותינו הסוד, דמנין הימים הוא לקדש עצרת יו"ט חד יומא, ומנין שבועות לקדש חג שבועות לקרבנות הרגל שיהיו ז', וא"כ כיון דליכא קרבנות בזמנה"ז לא נשאר מה"ת אלא ספירת הימים ולא שבועות.